

DET KONGELIGE
KULTURDEPARTEMENT

Opplysningsvesenets fond
Postboks 535 Sentrum
0105 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

17/127-

08.02.2017

Opplysningsvesenets fond - tildelingsbrev 2017

Tildelingsbrevet supplerer de generelle retningslinjene som gjelder for forvaltningen av Opplysningsvesenets fond. Foruten Grunnloven § 116 viser vi til lov 7. juni 1996 nr. 33 Om Opplysningsvesenets fond, vedtekter fastsatt ved kgl. res. 15. desember 2000 og hovedinstruksen for forvaltningen av fondet.

Tildelingsbrevet er disponert i fire deler:

- Del I Opplysningsvesenets fond
- Del II Forvaltningsorganet for fondet
- Del III Fellesføringer og rapporteringskrav
- Del IV Årsregnskap og årsrapport

DEL I OPPLYSNINGSVESENETS FOND

1. Fondets formål og styrets ansvar

Fondets verdier og avkastning skal komme Den norske kirke til gode. Dette er fondets formål og skal være retningsgivende for alle strategiske og forretningsmessige vurderinger som styret gjør ved forvaltningen. Det er et mål at de av fondets eiendommer som har størst kirke- og kulturhistorisk verdi skal bevares for framtiden.

Vi minner om hovedinstruksen § 2-1 der det heter:

”Styret skal påse at det foreligger en enhetlig og gjennomgående styringsstruktur som sikrer at fondets formål og de forutsetninger som ellers gjelder for fondets forvaltning, blir ivarettatt for alle deler av fondets virksomhet. Styringsstrukturen skal bl.a. innrettes slik at den sikrer en tilfredsstillende internkontroll, en helhetlig og systematisk risikostyring og tilfredsstillende

styring og kontroll med virksomheten, inklusive datterselskaper, felleskontrollerte og tilknyttede selskaper.”

Vi minner også om styrets generelle informasjons- og foreleggelsesplikt etter hovedinstruksen § 2-3, jf. også vedtektene § 3 der det heter:

”Styret plikter å varsle departementet om forhold som anses av ekstraordinær karakter (f. eks. ekstraordinære tap, større rettstvister og lignende) og saker av prinsipiell og overordnet betydning.”

Langsiktige mål

Fondets ytelser til Den norske kirke var i 2015 på om lag 129 mill. kroner og 112 mill. kroner i 2016. Det er et mål at fondets ytelser til Den norske kirke skal økes i årene framover.

Fondets frie egenkapital, plassert i disposisjonsfondet, var på 80 mill. kroner ved inngangen til 2017. Disposisjonsfondet disponeres av departementet og er i første rekke en reserve for å møte år med lavere avkastning eller høyere utgifter enn budsjettet. Departementet ser det som et mål på sikt å øke den frie egenkapitalen.

Om de nevnte målene kan oppfylles, beror bl.a. på årlig direkteavkastning sammenholdt med årlige forvaltningskostnader og driftsutgifter til fondets eiendommer. Det ligger til styret å foreta de nødvendige avveiningene innenfor rammen av lovgivningen og instruksverket.

Fondets pålagte ytelser til Den norske kirke i 2017

Departementet har for 2017 fastsatt følgende krav om økonomiske ytelser fra fondet til Den norske kirke, utover drift og vedlikehold av fondets presteboliger:

- finansielt tilskudd på 25,5 mill. kroner til felleskirkelige tiltak
- finansielt tilskudd til kommunale presteboliger etter regler gitt ved kgl. res. 1. juni 2007, jf. kirkeloven § 33
- finansielt tilskudd til ikt-tjenester i kirken
- subsidierte lån til kirkelige formål, jf. hovedinstruksen § 3-2

Med bakgrunn i fondets formål, ser departementet ytelsene til Den norske kirke som en del av fondets ordinære utgifter.

2. Prop. 1 S (2016–2017) og Innst. 12 S (2016–2017)

I Prop. 1 S (2016–2017) *Kulturdepartementet* er det gitt en kort presentasjon av fondets økonomiske utvikling og resultat i 2015, jf. omtalen av Opplysningsvesenets fond under kategori 08.40 *Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn*, side 140 flg, hvor departementet bl.a. har orientert om sentrale utfordringer og prioriteringer. Spørsmålet om dagens forvaltning av fondet er organisert på mest hensiktsmessig måte, er nevnt der. Videre behandling av dette spørsmålet vil ligge lenger fram i tid, og vil bli vurdert i lys av eierskapsspørsmålet. Eierskapsspørsmålet vedrørende Opplysningsvesenets fond inngår i

arbeidet med ny lovgivning og nye finansieringsordninger for Den norske kirke og andre tros- og livssynsamfunn.

I Innst. 12 S (2016–2017) hadde kirke-, utdannings- og forskningskomiteen ingen merknader vedrørende Opplysningsvesenets fond.

3. Mål og avkastningskrav

I hovedinstruksen for fondet, sist revidert 23. mars 2012 og 13. mai 2013, er det fastsatt mål og utfyllende bestemmelser om eiendomsforvaltningen og finansforvaltningen.

Hovedinstruksens mål og bestemmelser gjentas ikke her, men vi viser til instruksen, jf. § 3-1 Eiendomsforvaltningen og § 3-2 Finansforvaltningen. Vi viser ellers til følgende:

Eiendomsforvaltningen, unntatt kommersielle forretningsområder

Ikke alle forretningsområdene innen eiendomsforvaltningen er kommersielle. Oppnådde resultater innen presteboligforvaltningen, kulturminneforvaltningen og deler av landbruksforvaltningen kan ikke utelukkende måles ved økonomiske resultatindikatorer. Slike forretningsområder må resultatvurderes etter flere kriterier enn økonomiske nøkkeltall, så som kvalitetskriterier, bruker- eller kundetilfredshet, miljøstandarder m.m.

Fondet skal definere og konkretisere de målene og resultatindikatorene som best kan belyse resultatene som er oppnådd innen de ulike forretningsområdene. Fondet skal i denne forbindelse ha foretatt en hensiktsmessig inndeling i forretningsområder og en hensiktsmessig operasjonalisering av mål, jf. hovedinstruksen § 2-3. Oppnådde resultater skal inngå i årsrapporteringen til departementet.

Finansforvaltningen og andre kommersielle forretningsområder

For kommersielle forretningsområder som omfattes av § 3-4 i hovedinstruksen, fastsatte departementet i 2013 et overgripende avkastningsmål på tre prosentpoeng over risikofri rente (NIBOR + 3 pst.). Dette målet står fast inntil videre, men prinsippene for avkastningsmålet kan bli vurdert på nytt i lys av utviklingen i rentenivået og fondets porteføljesammensetning. Den samlede risikoen for de kommersielle områdene skal uansett ikke overstige et moderat risikonivå. Hvilke forretningsområder som skal regnes inn under § 3-4 og hvilke avkastningskrav som skal gjelde for de enkelte forretningsområdene, bestemmes av styret. Avkastningskrav og oppnådde resultater innen forretningsområdene skal inngå i årsrapporteringen til departementet.

Innsatsen innen eiendomsutvikling og småkraft, eiendomssalg og alternativ utnyttelse av arealer må til enhver tid vurderes i lys av fondets økonomiske situasjon, fondets risikobærende evne og hvilket avkastningspotensial en aktiv eiendomsutvikling kan gi på kort og lengre sikt. Ikke minst fondets satsing innen eiendomsutvikling og småkraft, som krever betydelige investeringer, skal være underlagt nøye analyser av bl.a. lønnsomhet og risiko, jf. hovedinstruksen § 3-4, jf. også § 2-4.

4. Risiko- og balansestyring

Et særskilt prosjekt med mandat å legge grunnlaget for en mer helhetlig risiko- og balansestyring av fondets midler, herunder allokering av risikokapital på forretningsområdene, er opplyst å være ferdig. Departementet forutsetter at verktøyet anvendes i fondets løpende balansestyring.

Med bakgrunn i hovedinstruksen § 2-3 ba departementet i tildelingsbrevet for 2014 om å få oversendt inndelingen av fondets forretningsområder og hvilke avkastningskrav som er stilt for de kommersielle forretningsområdene som hører inn under hovedinstruksen § 3-4. Vi ber om at disse opplysningene gjeldende for 2017 sendes departementet.

Fra tidligere har departementet pekt på behovet for et helhetlig system for risikostyring. Vi legger til grunn at det alt vesentlige av fondets aktiviteter nå er omfattet av et helhetlig system for risikostyring.

5. Internkontroll

Vi viser til omtalen nedenfor om Riksrevisjonens uttalelser vedrørende Opplysningsvesenets fond i Dok. 1 (2016–2017) *Kulturdepartementet*. For øvrig vises til orientering gitt i fondets brev til departementet 12. mai 2015 og i styringssamtalen 16. desember 2015, jf. referat sendt ut 9. februar 2016.

6. Prestebolig- og prestegårdsforvaltningen

Presteboligene og prestenes tjenesteboliger

Fra fondets opprinnelse har fondet hatt som hovedoppgave å holde bolig for prester. Boplikten for prester opphørte 1. september 2015 og som følge av det er omfanget av fondets ansvar endret. Vi viser til Rundskriv V-10B/2015 datert 29. juni 2015 fra Kulturdepartementet, om ny tjenesteboligordning for prester i rekrutteringssvake områder.

Departementet går ut fra at Ovf legger til rette for god kommunikasjon og tett samarbeid med bispedømmene om praktiseringen av tjenesteboligordningen i rekrutteringssvake områder.

Det er et mål at presteboliger med særlig kulturhistorisk verdi skal beholdes og fortrinnsvis benyttes som prestebolig. Etter det vi forstår er en fortegnelse over hvilke boliger som inngår i denne kategorien, under utarbeidelse. Vi ber om å bli holdt orientert om arbeidet med denne saken.

Prestegårdene

Prosessen med salg av prestegårder (forpaktningsbruk) ble avsluttet for en tid tilbake. Utvalgte forpaktningsbruk ble av departementet besluttet beholdt i fondets eie, bl.a. med bakgrunn i de kirke- og kulturhistoriske verdiene som prestegårdene representerer. Dersom

fondet mener det er oppstått forhold som gjør det aktuelt å selge noen av de gjenværende prestegårdene, ber vi om å bli underrettet.

7. Kommunikasjon og omdømme

Fondet har eiendommer fordelt i de fleste av landets kommuner og i alle fylker. Fondet har i sitt daglige arbeid kontakt med kirkelige instanser, kommuner, forpaktere, tomtefestere, prester og andre. Kommunikasjonen med disse bør være åpen og tillitvekkende.

8. Felles ikt-tjenester i kirken, IKT-sikkerhet og interimrevisjon

Kirkerådet, bispedømmerådene og Nidaros domkirkes restaureringsarbeider har fra 2014 fått levert ikt-tjenester fra Kirkepartner IKT AS. Departementet legger til grunn at fondet gjennom sin eierposisjon i Kirkepartner IKT AS påser at ikt-styringen og -sikkerheten er tilfredsstillende.

Departementet ser det som viktig at felles ikt-løsninger tas i bruk i stadig flere av kirkens organisasjonssenheter. Vi ber fondet bidra til dette innenfor de rammer og retningslinjer som gjelder for fondets forvaltning.

9. Riksrevisjonens merknader til 2015-regnskapet. Internkontroll og dokumentasjon

Det er ingen vesentlige merknader som gjelder Opplysningsvesenets fond i Riksrevisjonens Dokument 1 (2016–2017) for regnskapsåret 2015. Om styringssystemet for informasjonssikkerhet uttaler Riksrevisjonen at dette kan forbedres på noen områder.

Departementet har mottatt kopi av Riksrevisjonens brev 11. april 2016 og fondets svar 18. april s.å., og forutsetter at fondets fortsatt har oppmerksomhet på dette.

Departementet vil understreke styrets ansvar for at fondet har en forsvarlig internkontroll. Det er ikke tilstrekkelig at det foreligger gode skriftlige rutiner og retningslinjer for internkontrollen, disse skal praktiseres og praksis skal dokumenteres.

DEL II FORVALTNINGSORGANET FOR FONDET

10. Forvaltningsorganets budsjett 2017

I henhold til vedtektene § 3 er det styret som bestemmer forvaltningsorganets driftsbudsjett med bakgrunn i den budsjettammen som departementet har fastsatt.

Forutsetningene for forvaltningsorganets budsjettramme

Fondets styre har for 2017 foreslått en netto budsjettramme på 84,6 mill. kroner for forvaltningsorganet. Til sammenlikning ble rammen satt til 81,5 mill. kroner for 2016, jf. departementets tildelingsbrev 9. februar 2016. Det er opplyst at økningen i 2017 for en stor del er helårseffekten av lønnsoppgjøret i 2016 og ellers intern endring i ansettelsesforhold mellom mor- og datterselskap.

Ved departementets fastsettelse av utgiftsrammen i 2014, som baserte seg på at fondet gjennomførte den planlagte omstillingen, forutsatte departementet at fondets forvaltningskostnader senest i 2017 skulle være på omtrent samme nivå eller lavere enn før omstillingen tok til i 2014. Fondets beregninger, presentert for departementet i styringssamtalen i desember 2016, viser en forventet gevinst i 2016 på 7 mill. kroner og i 2017 på 10 mill. kroner, målt i forhold til omfanget av tjenestekjøp i 2013 (inflasjonsjustert). Departementet forutsetter at disse nivåene opprettholdes som et minimum.

Forvaltningsorganets budsjettramme for 2017

Ved fastsettelsen av Ovf's budsjett for 2017 har styret brukt en budsjettramme for forvaltningsorganet på 84,6 mill. kroner. Departementet legger til grunn at regjeringens avbyråkratiserings- og effektiviseringsreform også må gjelde for Forvaltningsorganet for Opplysningsvesenets fond. Forvaltningsorganets netto budsjettramme settes derfor til 84 mill. kroner for 2017.

Vi ber om at fondet innen 1. juni 2017 redegjør for om de prognosene som foreligger om kostnadsbesparelser i 2017 ved insourcing av tjenester fortsatt gjelder. Departementet har for øvrig merket seg at fondet ved inngangen til året har en kursreserve på rundt 160 mill. kroner, som forventes redusert i første halvdel av 2017. Vi ber om at fondet per 1. juni 2017 også presenterer en oppdatert årsprognose for fondets inntekter, utgifter og årsresultat.

Det er ikke adgang til å bruke av disposisjonsfondet i 2017.

Den norske kirkes landsfond

Landsfondet er avviklet per 1.1.2017 og kapitalen overført til Den norske kirke. Avviklingsregnskap og rapportering for 2016 skal skje som forutsatt i tidligere korrespondanse mellom departementet, Riksrevisjonen og Opplysningsvesenets fond.

DEL III RAPPORTERINGSKRAV OG FELLESFØRING

For 2017 gjelder følgende særlige rapporteringskrav og fellesføring for statlige virksomheter:

11. Styring og kontroll av virksomheten

Det gis en kort omtale av hovedelementene i virksomhetens opplegg for intern styring og kontroll, inkludert en vurdering av egnethet i forhold til måloppnåelse på kort og lang sikt. Departementet ber virksomhetene spesielt ivareta følgende områder i rapporten:

- *HMS*

Arbeidsmiljøloven stiller krav om at det utføres et systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheten. Virksomhetene bes kort redegjøre for mål, tiltak og resultater for oppfølging av kravene.

- *Likestilling*

Statlige virksomheter har en aktivitets- og rapporteringsplikt for å fremme likestilling og hindre diskriminering, jf. likestillingsloven § 1a, diskrimineringsloven § 3 og diskriminerings- og tilgjengelighetsloven § 3. Redegjørelsen skal inneholde følgende oversikt:

	Totalt		Lederstillinger		Øvrige stillinger	
	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn
Kjønnsfordeling - alle ansatte (<i>i pst.</i>)						
Kjønnsfordeling - heltidsansatte (<i>i pst.</i>)						
Kjønnsfordeling - deltidsansatte (<i>i pst.</i>)						
Gjennomsnittslønn (<i>i 1 000 kr</i>) ¹						

Når det gjelder områdene etnisitet, religion og nedsatt funksjonsevne, er det av personvern hensyn ikke samme krav til rapportering. For å vise at aktivitetsplikten er ivaretatt skal virksomheten i årsrapporten gi en kort sammenfatning av situasjonen for hvert av disse områdene.

Veiledningsheftet ["Statlige virksomheters likestillingsredegjørelse etter aktivitets- og rapporteringsplikten"](#) skal danne grunnlaget for virksomhetens rapportering.

- *Samfunnssikkerhet og beredskap*

Virksomhetens risiko- og sårbarhetsanalyser kan oversendes departementet som vedlegg til årsrapporten. Virksomheten bes dokumentere eventuelle forebyggende tiltak som er gjennomført på sikkerhetsområdet og rapportere eventuelle endringer i risikobildet til departementet.

I de enkelte års tildelingsbrev innarbeides det gjerne en eller flere fellesføringer. Dette gjelder saker eller områder som regjeringen har bestemt at virksomhetene skal ha spesiell oppmerksomhet på og som virksomhetene skal rapportere på i årsrapporten.

Følgende fellesføring er fastsatt for 2017:

Opplysningsvesenets fond skal arbeide systematisk med å utnytte tildelte ressurser bedre og øke produktiviteten. Digitalisering av arbeidsprosesser og tjenester (digitalt førstevalg) er et sentralt virkemiddel i dette arbeidet, sammen med f.eks. omorganisering, prosessforbedring og annen bruk av teknologi. I årsrapporten skal Ovf gjøre rede for iverksatte og planlagte effektiviseringstiltak. Det skal her fremgå at tiltak som inneholder digitalisering av

¹ Beregnet med utgangspunkt i faktisk utbetalt lønn

arbeidsprosesser og tjenester er særlig vurdert. Det skal også gjøres rede for hvordan effektiviseringsgevinstene av tiltakene hentes ut, slik at de kan omdisponeres til prioriterte områder.

Kommunal- og moderniseringspartementet har utarbeidet et rundskriv, H-3/17 for å orientere om fellesføringen. Rundskrivet er å finne på regjeringen.no

DEL IV ÅRSREGNSKAP OG ÅRSRAPPORT

12. Årsregnskapet

Fondets årsrapport og -regnskap skal sendes elektronisk til:

postmottak@kud.dep.no

Årsrapporten og -regnskapet skal også sendes Riksrevisjonen i elektronisk form.

Årsrapporten og -regnskapet for Opplysningsvesenets fond avgis av styret. Frist for oversendelse til Riksrevisjonen er satt til 1. mai påfølgende år. Departementet skal på forhånd ha truffet bestemmelse om disponering av overskuddet, eventuelt inndekning av underskudd. Tidspunktet for styrets fastsettelse av regnskapet må ta hensyn til dette.

13. Årsrapport og annen rapportering

Når det gjelder utformingen av årsrapporten for Ovf viser vi til regnskapslovens bestemmelser. I årsrapporten skal det redegjøres for resultatene for de enkelte forretningsområdene, se pkt. 3 over.

For regnskap og årsrapportering for forvaltningsorganet for Opplysningsvesenets fond, viser vi til Finansdepartementets rundskriv *Utarbeidelse og avleggelse av statlige virksomheters årsregnskap* (rundskriv R-115 av 24. november 2016).

Vi minner om de rapporteringskravene som er særskilt nevnt i dette tildelingsbrevet:

- Avkastningsmål for fondets forretningsområder, se ovenfor pkt. 4.
- Oppdatert prognose for besparelser ved insourcing, innen 1. juni 2017
- Oppdatert årsprognose for 2017 for inntekter, utgifter og årsresultat innen 1. juni 2017
- Likestilling, HMS og Samfunnssikkerhet & beredskap, se ovenfor pkt. 11.

Det skal ellers på vanlig måte gis en rapportering om regnskapsmessig status for forvaltningsorganet og Opplysningsvesenets fond pr. 31. august 2017, med prognose for resten av året. Frist for denne regnskapsrapporteringen til departementet er 15. september 2017.

14. Styringsamtaler 2017

Det avholdes minst to møter i året mellom departementet og fondets ledelse, der styreleder og direktør forventes å delta. Første møte er i departementets lokaler onsdag 14. juni og andre møte er i fondets lokaler fredag 15. desember.

15. Publisering av tildelingsbrev og årsrapport

Tildelingsbrevet vil bli publisert på regjeringen.no. Vi ber fondet publisere tildelingsbrevet på sine nettsider så snart brevet er mottatt. Fondets årsrapport vil bli publisert på regjeringen.no så snart rapporten foreligger.

Med hilsen

Ingrid Vad Nilsen (e.f.)
ekspedisjonssjef

Ellen Ur
avdelingsdirektør

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen håndskreven signatur.

Kirkerådet
Kirkerådet
Riksrevisjonen